

EU-tasolle suunnatun Uudenmaan TKI-toiminnan ja yhteistyön strategisen konseptoinnin käynnistäminen

Maakuntahallitus 27.02.2023 § 22

Tiivistelmä

Science Meets Regions-prosessin jatkotoimena Uudenmaan liitto on käynnistänyt tarjouskilpailun Uudenmaan TKI-toiminnan ja yhteistyön strategisen konseptoinnin laatimisesta. Tarjouspyyntö on julkaistu Hilma-palvelussa 13.2.2023 kansallisen kynnysarvon ylittävänä hankintana. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää merkitä käynnistyneen hankinnan ja sen aikataulun tiedoksi.

Selostus

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI) on Suomen uudistumisen ja kilpailukyvyn tärkein kiihdyttäjä pitkällä aikavälillä. Uudellamaalla on maan parhaat resurssit, jotka muodostavat elinvoimaisen, koko Suomelle tärkeän TKI-ekosysteemin. Uutta luova, innostuneista ihmisistä koostuva, hyvin organisoitu ja rahoitettu TKI-toiminta on Uudenmaan keskeisiä menestystekijöitä.

Maakuntavaltuuston joulukuussa 2021 hyväksymän Uusimaa-ohjelman ”Reilusti edellä” kärkinä ovat seuraavat strategiset tavoitteet, jotka pitää saavuttaa vuonna 2030: hiilineutraalius, T&K-investointien taso yli 5 % BKT:sta ja työllisyysaste yli 80 %. Nämä tavoitteet on mahdollista saavuttaa vain systeemillä maakunnan kaikkien toimijoiden yhteistyöllä ja tietoon perustuvalla päätöksenteolla. Nämä kunnianhimoiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa, mutta se vaatii Uudenmaan alueella määrätietoista yhteistyötä – ja sen aikaansaamisessa myös Uudenmaan liitolta systeemisen muutoksen edistämistä ja tässä tarvittavia, osin uusia yhdessä tekemisen tapoja ja taitoja, kulttuuria ja kompetensseja. Tarvitaan TKI-kumppanuuksien ja yhteistyön vahvistamista ja alueellisen kehittämistoiminnan tiivistämistä ja integroitumista.

Uudenmaan TKI on monimutkainen, lukuisten toimijoiden muodostama ekosysteemi, jonka toimijoita ovat yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset, yritykset, rahoittajat, kunnat, julkiset organisaatiot, järjestöt ja kansalaiset. Jokaisella on oma näkökulmansa ja motivaationsa, ja jokainen hahmottaa TKI:n omista lähtökohdistaan: se voi olla johtamiskäytäntöjen tai palvelujen kehittämistoimintaa, tieteellisten konsortioiden tekemää akateemista huippututkimusta, suuryritysten tuotekehitystä tai uusia markkinoita ja uusia yrityksiä synnyttävää innovaatiotoimintaa – tai kaikkien näiden yhdistelmiä ja välimuotoja.

Koko Uudenmaan kehittämisen näkökulmasta haaste onkin se, että jokainen toimija ohjautuu omista intresseistään ja tavoitteistaan käsin. Yhdenkään alueemme toimijan lähtökohtainen intressi ei ole koko maakunnan kehittyminen. Alueen ainoa toimija, jonka intressi on koko maakunta, on Uudenmaan liitto itse. Uudenmaan liitolta ei kuitenkaan ole mitään muodollista määräys- tai vaikutusvaltaa ekosysteemissä – paitsi omien toimielintensä osalta – vaan olemme siellä samanlainen toimija kuin kaikki muutkin. Tämä tarkoittaa, että saadakseen kumppaneita Uudenmaan liiton tulee tarjota sellaisia etuja, jotka auttavat muita toimijoita niiden omien päämäärien saavuttamisessa. Tarjotut edut ovat samalla myös Uudenmaan liiton keinoja vaikuttaa ekosysteemin toimintaan: rahoitus tai tuki sen hakemiseen, tieto, osaaminen, yhteistoiminta-alustat, tuki kumppanuustoimintaan sekä kaiken tämän toiminnan tunnetuksi tekeminen alueellisesti, kansallisesti, EU:ssa ja globaalistikin.

Suurin osa alueen TKI-toiminnasta tapahtuu siis ilman, että Uudenmaan liitto osallistuu siihen millään tavoin. Tältä osin Uudenmaan liitolla tulee kuitenkin olla tietoa siitä, missä määrin maakunnan strategiset tavoitteet toteutuvat tämän itseorganisoituvan toiminnan kautta. Tärkeä osa ekosysteemin ”ohjausta” on se, että Uudenmaan liitossa tunnistetaan ekosysteemin vahvimmat toimijat – ns. hubit tai ajurit – joilla on merkittävä rooli koko ekosysteemin menestykselle, ja liitto tietää, minkälaisia maakunnan strategiaa tukevia hankkeita niillä on meneillään ja tulossa. Näin Uudenmaan liitto voi tarvittaessa antaa panoksensa ajureiden toimintaedellytysten takaamiseksi Uudellamaalla.

Uudenmaan tasoinen strateginen TKI-ohjaus edellyttää muun muassa, että Uudenmaan liitto

1. tuntee maakunnan strategisesti merkittävät TKI-kumppanuudet ja -hankkeet,
2. kykenee määrittämään, millainen TKI-hankkeiden kokonaisuus toteuttaa sen strategisia tavoitteita tehokkaimmin,
3. luo alueen TKI-toimijoiden kanssa kaikkia hyödyttävän ja havainnollisen TKI-tiekartan ja ylläpitää sitä eri TKI-toimijoiden kanssa sovittavin yhteistyötoimin,
4. voi tarjota toimijoille rahoitusta tai tukea rahoituksen hankkimiseen,
5. investoi yhteistyöalustoihin ja yhteistyön tukemiseen.

Maakuntahallitus käsitteli tammikuun kokouksessaan viime vuoden puolella toteutetun SMR (Science Meets Regions) -prosessin yhteenvedon. Yhteenvedossa todettiin muun muassa, että SMR-prosessi kirkasti sen, että tarvitsemme erilaisten toimijoiden teema- ja toimialarajat ylittävää pitkäjänteistä yhteistyötä, uudenlaista johtamista viemään kompleksisia muutoksia läpi sekä uskallusta kokeilla. Toisin sanoen kulttuurista ja systeemistä muutosta. Pöytäkirjaan kirjattiin käydyn keskustelun perusteella maakuntahallituksen päätöksenä, että Science Meets Regions -prosessin tuottamia ehdotuksia tulee toteuttaa välittömästi määrätietoisilla jatkotoimilla ja konkretisoida siten Uusimaa-ohjelman kärkiin kohdistuvaa yhteistyötä, johon maakunnan toimijoiden kiinnostus ja valmiudet ovat selvästi ilmenneet.

Yhtenä tällaisena konkreettisena jatkotoimena maakuntajohtaja on käynnistänyt tarjouskilpailun Uudenmaan TKI-toiminnan ja yhteistyön strategisen konseptoinnin laatimisesta. Hankinnan tavoitteena on nostaa koko maakunnan kattavan TKI-toiminnan tasoa ja näytävyyttä siten, että saamme aikaan alueellamme tapahtuvasta toiminnasta ja lähivuosien näkymistä olevan konseptikuvauksen, jolla alueemme TKI-toimijat vastaavat EU:n tavoitteisiin ja joka laajana yhteistyönä tuotettuna on alueemme TKI-toimijoiden ja päättäjien käytössä. Hankinnan tuloksena laadittavan dokumentin ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa ja selkeyttää koko alueemme yhteistyötä TKI-toiminnassa. Hankinnalla toteutetaan myös Uudenmaan liiton Aluekehittämisen vastuualueen yhtä talousarvion mukaista toiminnan painopistettä vuodelle 2023 (Uusimaa-ohjelman strategisten kärkien toteuttaminen).

Tarjouspyyntö on julkaistu Hilma-kanavalla 13.2.2023 kansallisen kynnysarvon ylittävänä hankintana. Hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton arvo on 120 000 – 150 000 €. Tarjousten viimeinen jättöpäivä on 14.3.2023 ja tavoitteena on tuoda hankintapäätös maakuntahallituksen päätöksentekoon 27.3.2023 kokoukseen. Konseptikuvaus valmistuu 30.11.2023 mennessä.

Asian tausta

Uudenmaan liitto toteutti vuonna 2022 kansainvälisestäkin kunnianhimoisen Uudenmaan Science Meets Regions -prosessin ja vaikuttajafoorumin. Euroopan komission Joint Research Center -tutkimuskeskuksen kanssa yhteistyössä läpiviedyn kokonaisuuden tavoitteena oli edistää tietoon perustuvaa päätöksentekoa, edesauttaa Uusimaa-ohjelman kärkitavoitteiden (hiilineutraalisuus, T&K ja työllisyys) saavuttamista, lisätä alueellista yhteistyötä sekä luottamushenkilöiden sitouttaminen. Tavoitteena oli myös löytää tieteen ja kokemusperäisen tiedon yhdistäviä innovaatioita.

Prosessiin ja yhteistyöhön kutsuttiin mukaan Uudenmaan yritykset, tiede- ja taideyhteisöt ja kunnat. Keskeiset tapahtumat olivat vaikuttajafoorumin avausseminaari Musiikkitalossa 4.4.2022, kolme innovaatioleiriä (4.5., 1.6. ja 17.8.2022) sekä 6.10.2022 pidetty päätösseminaari Helsingin yliopiston pääsalissa. Innovaatioleirit oli jaettu kolmeen Uusimaa-ohjelman kärkitavoitteeseen vuodelle 2030. Ensimmäinen leiri käsitteli T&K-tavoitteen saavuttamista, toinen hiilineutraalisuustavoitetta ja kolmas työllisyystavoitetta.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä EU-tasolle suunnatun Uudenmaan TKI-toiminnan ja yhteistyön strategisen konseptoinnin tarjouskilpailun käynnistymisen ja sen aikataulun tiedoksi.

Asian käsittely:

Asian käsittelyn aikana esittelijä muutti päätösesitystään seuraavasti:

Maakuntahallitus päättää palauttaa asian valmisteluun päätöksentekoprosessin korjaamiseksi. Tarjouspyyntömenettely keskeytetään tässä vaiheessa.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti palauttaa asian yksimielisesti valmisteluun päätöksentekoprosessin korjaamiseksi. Tarjouspyyntömenettely keskeytetään tässä vaiheessa.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Ossi Savolainen
Asiantuntija Liisa Setälä

Maakuntahallitus 27.03.2023 § 43

63/02.08.02.01/2023

Tiivistelmä

Uudenmaan liiton tulee yhteistyössä kaikkien alueen TKI-alan toimijoiden kanssa käynnistää uusia systeemisiä toimia, jotta maakuntavaltuuston hyväksymät strategiset kärjet kyetään saavuttamaan. Olennaista tässä tehtävässä on parantaa kaikkien TKI-toimijoiden yhteistyötä sekä lisätä mahdollisuuksia saada Uudellemaalle EU-rahoitusta.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää käynnistää tarjouskilpailun Uudenmaan TKI-toiminnan ja yhteistyön strategisen konseptoinnin laatimisesta. Hankinnan avulla tuetaan ja tehdään tunnetuksi maakunnan strategisen kehittämisen painopisteitä: kuten paikkasidonnaiset ja temaattiset ekosysteemit, etenkin ilmastomuutoksen torjunta, energiauudistus, kierto- ja biotalous sekä digitalisaatio ja terveys.

Hankinnan tuloksena laadittava konseptikuvaus on samalla Uudenmaan Science Meets Regions-prosessissa luvattu jatkotoimi. Laajemmassa kuvassa hankinnan toteuttaminen tukee myös kaikkien eduskuntapuolueiden Parlamentaarisessa työryhmässä yksimielisesti linjaamia TKI-tavoitteita.

Selostus

EU:n politiikassa ja määrärahojen kohdentamisessa on tapahtunut ja tapahtumassa merkittävä muutos. Alueiden TKI-rooli ja alueiden väliset kumppanuudet korostuvat yhä enemmän. EU on osoittamassa uuteen instrumenttiin, alueellisten innovaatiolaaksoihin, miljardiluokan rahoituksen. Tätä varten alueviranomaisten on organisoitava TKI-toimijoiden yhteistyö, jolla määritellään yhteiset tavoitteet, tekemiset ja projektisalkut (alueen missio, jonka avulla alue systemaattisesti koordinoi ja tukee TKI-toiminnan avulla kestävän kasvun transformaatiota).

Uudenmaan strateginen tavoite saavuttaa T&K-investointien taso yli 5% BKT:sta viimeistään 2030 ja nousta EU:n alueiden kärkeen innovatiivisena maakuntana edellyttää vaikuttavia uusia toimia. Emme voi jäädä pois EU:n alueellisten innovaatiolaaksojen nimittämisestä ja kehitystoimista. EU tulee ohjaamaan lähivuosina rahoitusta merkittävässä määrin moniin kehitystoimiin innovaatiolaaksojen kautta. Kuten komissaari Gabriel marraskuussa pre-Slush-tapahtumassamme totesi ”Uusimaa on luontevasti EU:n innovaatio-ohjelman toteuttamisessa yksi edelläkävijöistä”. Suomen ja Uudenmaan vahvuus ja potentiaalinen tarjonta muulle EU:lle on korkeatasoisen tutkimuksen ja yritystoiminnan kytkentä suurten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen (Deep Tech).

TKI-toiminnasta ja aluekehityksestä vastaavat komissaarit Mariya Gabriel ja Elisa Ferreira käynnistivät viime toukokuussa Partnerships for Regional Innovation PRI-ohjelman, jonka vetovastuuta hoitavat EU:n tutkimuskeskus JRC ja EU:n alueiden komitea CoR. Uusimaa on osallisena PRI-toiminnassa Espoon kaupungin kautta ja lisäksi maakuntahallituksen pj Markkula on alueiden komitean kautta EU:n alueiden keskeinen edustaja PRI:n ohjauksessa. Komissaarit Gabriel ja Ferreira julkistavat tulevien alueellisten innovaatiolaaksojen hakujen päälinjaukset 28.3. pidettävässä ”High Level Event of Partnerships for Regional innovation as a bridge between smart specialisation and other EU policies to promote innovation-driven territorial transformation” tapahtumassa, johon maakuntajohtaja on saanut henkilökohtaisen kutsun.

Ennakkotietojen mukaan tarvittava rahoitusjärjestely ja tarvittavat EU-aluekumppanuudet edellyttävät korkeatasoisia hakemuksia, joissa tarvitaan rahoituksessa jopa 50% omavastuuosuudet sekä monien TKI-toimijoiden hyvin kuvattuja faktoja ja suunnitelmia. Hakemuksissa on osoitettava vähintään viiden EU-alueen yhteistyösuunnitelmat siten, että alueiden joukossa on vähintään kaksi vähemmän kehittynyttä innovaatioaluetta (moderate or emerging) sekä vähintään yksi eturivin innovaatioalue (strong or leader). Tavoitteena on myös kuroa umpeen innovaatiokuiluja (sekä EU:n alueiden välillä että EU:n ja globaalisti johtavien innovaatiotoimijoiden välillä). Komission tavoitteena on saada Eurooppaan vähintään 100 innovaatiolaaksoa.

Uudenmaan liiton rooli hakemusten laadinnassa ja hankkeiden valmistelussa on tärkeä. Liiton rooli tässä perushaussa ja myöhemmin projektihankkeiden hauissa ja toteuttamisessa vaihtelee ollen useimmiten vain yksi menestyksen luojista ja toimenpiteiden tukijoista. Alueen tulee tehdä erillinen päätös hakeutumisesta innovaatiolaaksoksi ja tämä edellyttää vahvaa poliittista tukea. Tärkeimpien toimijoiden johdon

sitoutuminen ja osallistuminen prosessiin ovat välttämättömiä. Tällä hetkellä Uudenmaan liitossa selvitetään mahdollisuutta ja edellytyksiä hakemuksen laatiseen. Hakemusvalmisteluun tarvitaan alueemme kannalta tarkoituksenmukaisten EU-partnereiden kokoamista ja paljon hakemuksen läpimenoa edistäviä kontakteja komission eri tahoihin.

Tämän hankinnan tavoitteena on luoda aiempaa selkeämmät kytkennät edellä kuvattuun EU-kehitykseen. Hankinnan kohteen kuvaukseen on asian palautuksen aikana selkeytetty muiden EU-tason tavoitteiden ohella mahdollisten edellytysten luonti hakeutua EU:n alueelliseksi innovaatiolaaksoksi.

Hankinnan kohteena olevalle kokonaisuudelle perustetaan ohjausryhmä, jonka puheenjohtajuus on Uudenmaan liitolla. Ohjausryhmän tehtävänä on johtaa, ohjata ja seurata konsulttien tekemää työtä. Liiton toimistolta nimetään hankinnalle vastuuhenkilö, mutta kokonaisuuden aktiivisista toimenpiteistä, niiden suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä konseptikuvauksen ja muiden tuotosten laadinnasta vastaa tarjouskilpailulla valittava konsultti.

Tarjouspyyntö julkaistaan Hilma-kanavalla kansallisen kynnysarvon ylittävänä hankintana viikon 13 aikana. Hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton arvo on 120 000 - 150 000 €. Hankinta rahoitetaan Uudenmaan liiton budjetista ja sen toteutuminen tulee vaatimaan käyttösunnitelman muutoksen. Tarjousten viimeinen jättöpäivä on 28.4.2023 ja tavoitteena on tuoda hankintapäätös maakuntahallituksen päätöksentekoon 15.5.2023 kokoukseen. Konseptikuvauksen laadinta ja muu toimeksianto etenee sopimuksessa määriteltävällä tavalla vaiheittain ja valmistuu 31.12.2023 mennessä.

Asian tausta

Tärkeitä EU:n ohjelmia ja instrumentteja niin toiminnallisesti kuin rahoituksellisesti alueellisten innovaatiolaaksojen toteuttamisessa ovat etenkin European Innovation Agenda, European Missions, European Innovation Ecosystems (EIE), Interregional Innovation Investments (I3) Instrument sekä European Research Area Hubs. Alueiden roolia vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamisessa vahvistetaan kytkemällä toisiinsa etenkin Green Deal, EU Missiot, REPowerEU ja teollisuuspolitiikka. Kehitystä kuvaavat mm. seuraavat linjaukset ja käsitteet, jotka ennakkotietojen mukaan on vahvasti esillä 28.3. tapahtumassa:

- The European Green Deal and the unprecedented European effort to foster socio-economic transformation and build a resilient and long-term sustainable EU bring to the fore the need for an upgraded role for innovation.
- The impact requires two prerequisites: 1) the local and regional stakeholders including citizens, enterprises, knowledge institutions, local authorities must be meaningfully involved, 2) policy must strive for transformative, system-level, innovation. Regions need to bridge different instruments and actions for innovation-driven territorial transformation through a systemic approach.
- The challenges facing Europe today demand joining forces. The EU Partnerships need to link EU priorities with national plans and place-based opportunities and challenges.
- The target is to empower EU territories in taking a lead in systemic transformative innovation. The Innovation Valley joint innovation programme will include interregional cooperation projects on networking and coordination structures and tools, support to interconnections between innovation hubs/local pockets of

excellence, training and skills development, and joint public procurement initiatives.

- Regional innovation ecosystems need to contribute to industrial sectors and global value chains. Joint activities need to be enriched with more real-world practices.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- käynnistää EU-tasolle suunnatun Uudenmaan TKI-toiminnan ja yhteistyön strategisen konseptoinnin tarjouskilpailun
- valtuuttaa Uudenmaan liiton toimiston viimeistelemään tarjouspyyntöasiakirjat yllä selostusosassa kuvatuilla sisällöllä ja tarkennuksilla
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Asian käsittely:

Asian käsittelyn aikana Ulla Kaukola Minerva Krohnin kannattamana teki vastaesityksen, jonka mukaisesti asia jätettäisiin pöydälle.

Koska tehtyä vastaesitystä oli kannatettu, suoritettiin äänestys. Äänestys suoritettiin nimenhuutona. Ne, jotka kannattivat asian käsittelyn jatkamista äänestivät JAA ja ne, jotka kannattivat Kaukolan vastaesitystä äänestivät EI. Äänestyksessä JAA -ääniä annettiin 8 (Juvonen, Markkula, Nieminen, Piirtola, Saxberg, Sigfrids, Tikkanen ja Vikman-Kanerva) ja EI -ääniä 4 (Bruun, Kantola, Kaukola ja Krohn).

Äänestyksen jälkeen ei tehty muita vastaesityksiä ja puheenjohtaja totesi, että pohjaehdotus on tullut maakuntahallituksen päätökseksi.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti

- **käynnistää EU-tasolle suunnatun Uudenmaan TKI-toiminnan ja yhteistyön strategisen konseptoinnin tarjouskilpailun**
- **valtuuttaa Uudenmaan liiton toimiston viimeistelemään tarjouspyyntöasiakirjat yllä selostusosassa kuvatuilla sisällöllä ja tarkennuksilla**
- **tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.**

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Ossi Savolainen
Asiantuntija Liisa Setälä